

Krav på åtgärd av förskoleverksamhet förenat med vite

Sicklaön 375:2, Skuru förskola, Gamla Landsvägen 22

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden (MSN) beslutar följande villkor för Nacka kommun, genom dess kommunstyrelse, organisationsnummer 212000-0167, angående verksamheten Skuru förskola på fastigheten Sicklaön 375:2:

1. Verksamheten förbjuds att ha aktiviteter för barn i rum, där förskolan inte kan visa att tillräcklig mängd uteluft tillförs direkt till varje av dessa rum eller på annat sätt kan visa att uteluft tillförs varje av dessa rum på ett likvärdigt sätt.

Med ”tillräcklig mängd uteluft” menas att det ska tillföras minst 7 liter uteluft per person som normalt sett vistas i rummet samtidigt, samt ett tillägg på 0,35 liter per sekund och kvadratmeter golvarea. Detta gäller som minimum vid stillasittande sysselsättning.

2. För att det ska framgå att punkt 1 uppfylls ska följande redovisas: Luftflödena (till- och frånluft) ska för varje rum där barn normalt vistas redovisas i ett luftflödesprotokoll. Ventilationens dimensionering och rummets användning ska redovisas på en ritning med nedanstående uppgifter:

- Hur många personer som uteluften är dimensionerad för i varje rum, där barn normalt vistas varaktigt i.
- Hur många personer som normalt använder varje rum samtidigt.
- Varje rums golvarea (kvadratmeter).
- Rummets benämning, enligt luftflödesprotokollet som ligger till grund för siffrorna.

Redovisningen ska vara miljöenheten tillhanda senast 24 månader från det att beslutet vunnit laga kraft.

Vitet är 500 000 kronor för punkten 1 och 50 000 kronor för punkten 2.

Förbudet att bedriva verksamhet enligt punkten 1 gäller **från och med 24 månader från det att beslutet har vunnit laga kraft.**

Information/definitioner

* Om ventilationen i ett rum är för lågt dimensionerad så är det inte tillåtet att planera att de används så att barn vistas där. Däremot är det inget förbud mot att rummet används för andra ändamål, till exempel som förråd eller liknande.

* Med stillasittande sysselsättning avses sådan verksamhet där barnen inte ”springer” utan står, går, kryper eller sitter. Vid ”spring” krävs mer uteluft än vid stillasittande sysselsättning.

* Det antal personer som uteluften beräknas räcka till ska avrundas nedåt till närmaste heltal.

Exempelvis: I ett rum där uppmätt uteluft beräknas räcka till 6,8 personer får högst 6 personer (barn som pedagoger) normalt vistas vid stillasittande sysselsättning.

Formeln som ska användas är mängden uppmätt uteluft i liter per sekund minus (0,35 multiplicerat med rummets golvarea i kvadratmeter) dividerat med 7¹.

Lagstöd

Beslutet är fattat med stöd av 26 kap. 9, 14 och 21 §, 9 kap. 3 § samt 1 kap. 1 §, 1 p, 2 kap. 1-3 och 6-7 § miljöbalken och 2-4 § viteslagen.

Sammanfattning

Skuru förskola uppmanades den 18 november 2019 att bland annat komma in med en redogörelse för alla rum där barn var längre tid och där det framgick hur många barn som normalt vistades i rummen, samt utreda vilka åtgärder som behövdes för att verksamheten skulle ha rätt ventilation i förhållande till antalet barn som vistades i varje rum. Åtgärderna skulle redovisas senast den 26 november 2019.

Förskolan har efter flera påminnelser från miljöenheten skickat in en ritning med uppgift om antal personer, i mars 2020. Från ritningen framgick att de var för många i åtminstone fyra av rummen. Förskolan skickade inte in någon åtgärdsplan för det.

Miljöenheten har den 22 oktober 2021 genomfört ett tillsynsbesök på Skuru förskola. Då redovisade förskolan en ritning med uppdaterade uppgifter om antal personer per rum samt maxbelastning. De var fler i alla rum än vad den uppmätta tilluften medgav.

Fastighetsägaren och förvaltaren hade fått ta del av uppgifterna. Ingen åtgärdsplan fanns.

Ärendet

Vid 2015 års tillsynsombgång kontrollerade miljöenheten bland annat hur Skuru förskola tog hänsyn till ventilationens kapacitet i verksamheten. Det framkom att förskolan inte hade kunskap om hur många som kunde vistas i samma rum med avseende på ventilationskapaciteten.

¹ Källa: Folkhälsomyndighetens föreskrift FoHMFS 2014:18

Förskolan ingår i en tillsynsomgång som inleddes 2019, där miljöenheten bland annat bedömer om ventilationen i förskolor är dimensionerad efter antalet personer som normalt är där.

Miljöenheten gjorde ett tillsynsbesök den 14 november 2019. Det saknades siffror över hur många man kunde vistas i förskolans rum med hänsyn till ventilationskapaciteten. Efter flertalet påminnelser skickade förskolan in uppgifterna. Det framkom att de var för många personer/barn i fyra av förskolans rum. Det fanns ingen åtgärdsplan för det. Senast i slutet av maj 2020 skulle förskolan presentera en åtgärdsplan, men ingen återkoppling kom.

Miljöenheten gjorde en tillsyn inom den nya tillsynsomgången den 22 oktober 2021. I samband med det redovisade verksamheten en uppdaterad ritning där det framgick att de var fler i alla rum där barn var längre tid jämfört med uppmätt tilluftsflöde, se bilaga. Förskolan uppgav dock att man var utomhus till stor del, men trots det var för många i tre av förskolans rum: de båda vilrummen (15 personer där man får vara högst 10) och matsalen (28 personer där man får vara högst 13). Verksamheten uppgav att de inte hade någon möjlighet eller plan att anpassa verksamheten. Verksamheten uppgav att de hade informerat både fastighetsägaren och förvaltaren om bristerna.

Miljöenheten har utöver ovan haft flera kontakter med förskolan, Nacka kommuns Enhet för fastighetsförvaltning, Välfärd skola och Rikshem.

Skäl till beslut

Tillsynen visar att det finns brister som innebär att det är många fler personer åtminstone i tre av förskolans rum än vad ventilationen tillåter och att uteluft inte tillförs på ett tillfredsställande sätt vilket innebär en risk för olägenhet för människors hälsa.

Ventilationen är den begränsande faktorn i ett rum. Enligt Folkhälsomyndigheten behövs strax över 7 liter per person för att undvika olägenhet för människors hälsa. Dessa riktvärden bygger på vetenskaplig forskning som visar att de flesta mår bra och kan prestera vid dessa flöden. Ibland behövs högre flöden än så för att luften ska vara bra. Vid sysselsättning som inte är stillasittande, det vill säga "spring" krävs mer än 7 liter uteluft per person. Till exempel andas en människa ut runt 15 liter koldioxid per timme vid sängläge, 20 liter vid stillasittande och vid motion runt 120 liter per timme. Det är viktigt att ventilationen sätts på minst en timme innan verksamhetsdagen börjar för att föroreningar ska hinna vädras ut och luftkvaliteten vara godtagbar. Detta kan variera då effektiviteten på luftutbytet skiljer sig åt beroende på typ av ventilation och hur den är installerad. Tillfälligt kan detta lösas med regelbundna vädringsrutiner. Vintertid kan det dock vara svårt att vädra regelbundet då man kyler ut lokalerna. Denna lösning är också sårbar, då det ofta blir personbundet samt att personer byts ut.

Barn och ungdomar vistas en stor del av dygnet inomhus och inomhusmiljön har stor betydelse hur de exponeras för olika hälsoskadliga ämnen. Därmed har den även stor

betydelse för barns och ungdomars hälsa. Ventilationsanläggningen i en byggnad ska transportera bort partiklar som allergener, kemikalier och andra föroreningar i inomhusluften, samtidigt som den ska tillföra frisk luft. Ventilationsanläggningens funktion och dimensionering har stor betydelse för inomhusmiljön. Låga flöden leder till större smittrisk, mer inandningsbara partiklar och allergen med ökad risk för astma och allergi. Hormonstörande mjukgörare från plaster i mattor och flamskyddsmedel fastnar också på partiklar som andas in och som barnen får i sig när de slickar sig på fingrarna. Städning i kombination med ventilation är därför speciellt viktig i förskolan av den anledningen. Dålig luftkvalitet även leda till trötthet och koncentrationssvårigheter.

Trots flertalet uppmaningar från åtminstone 2015, har förskolan inte gjort något för att säkra att barnens inomhusmiljö ska anses vara tillfredsställande enligt miljöbalken. Det är verksamheten som har bevisbördan och ska kunna visa att luftflödena är tillräckliga samt att luftkvaliteten inte innebär risk för olägenhet för människors hälsa. Verksamheten har inte visat detta.

Verksamheten är även ansvarig för att verksamhetslokalerna uppfyller miljöbalkens krav. Om en förskola inte kan anpassa verksamheten eller förmå fastighetsägaren att anpassa lokalerna eller vara beredd att betala för åtgärderna, behöver verksamheten upphöra eller hitta en ny lokal.

Miljöenheten bedömer att ett vitesföreläggande är motiverat för att förmå förskolan och huvudmannen för verksamheten att efterleva gällande krav enligt miljöbalken avseende inomhusluften i rummen på förskolan där barnen normalt vistas. Vitesbeloppets storlek är satt utifrån vad liknande ventilationsåtgärder kostar.

Per Enarsson
Enhetschef
Miljöenheten

Maria Nuder
Miljö- och hälsoskyddsinspektör
Miljöenheten

Bilaga:

1. Ritning personbelastning